

TEGNAP, MA, HOLNAP

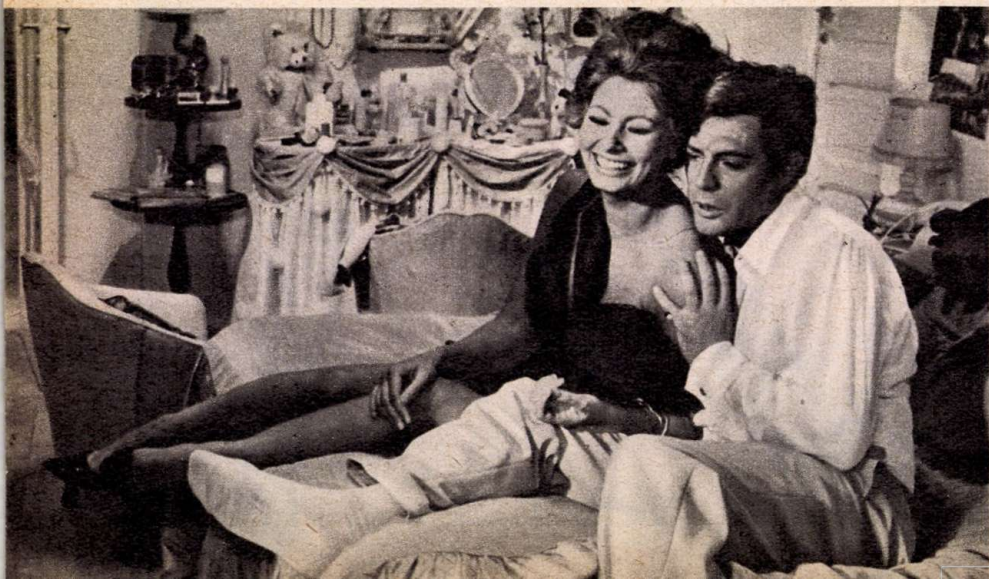
A kritikus kínos helyzetében van: komoly arccal beül a nézőtérre, a Margitsziget szélfújta ege alá, hogy megtekintse Vittorio de Sica frissen bemutatott filmét; azután megfélekezik hivatali kötelességéről, mulat vagy másfél óra hosszat, majd tanácstalanul faggatja magát: miért is érezte magát ilyen jól, mi az, ami élményéből megírni való? Mert annyi bizonyos, hogy a nevetés és nevettezés mögött ezúttal nem lappang semmiféle rejtély, minden pontos, arányos és megoldott — talán csak a címen törhetjük utólag a fejünket, ez hamisítatlan titok, legfeljebb arra utal, hogy három filmet láttunk, melyek közül az első korábban, tegnap, a háború után játszódik le.

Már a három film összeállítása a rendező ingyenc művészetét dicséri: két bővérű pikáns történet között vé-

Sophia Loren és Marcello Mastroianni A római Marában

Sophia Loren a harmadik történetben

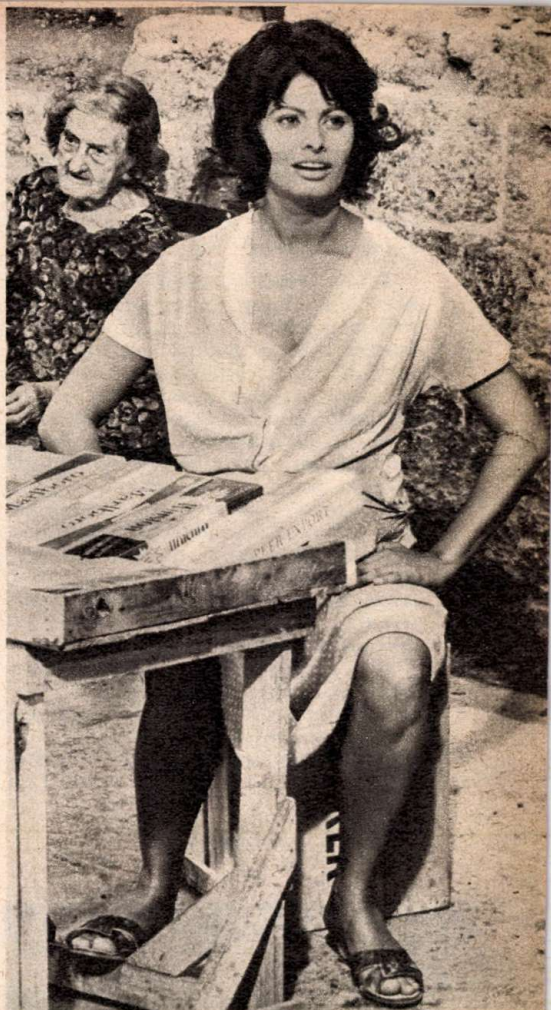

Sophia Loren — az úriasszony

konyabb ámde fölöttébb ízes intellektuális töltelék — remek szendvics így együtt. Emellett kiváló alkalom Sophia Lorennek és Marcello Mastroianninak, hogy a végletes ellentétes szerepekben megmutassák, mit tudnak, és közben jól mulassanak. Mert szemmeláthatóan ugyanolyan jól mulatnak, mint a nézők.

Lámcsak, ismét visszatértem a kiindulópontához. Most már itt az ideje, hogy megpróbáljam meghatározni: miért olyan szórakoztató ez a film? Azt hiszem, elsősorban humorának népies forrásai miatt. Különösen érvényes ez az első történetre, „A nápolyi Adeliná”-ra, amely valóságos naív vígposz, az állammal szembeni népi összefogás diadalát ünnepli. A

A nápolyi Adelina

hősnő a feketepiacon cigarettát árul, lebukik, börtön fenyegeti, ám túljár a Hatóság eszén: állandóan — hétszer egymás után — teherbe esik és így lecsukhatatlanná válik. Az egész környék szurkol neki, az Ellenállás dédelgetett jelképévé válik, a gyerekek az örömhírré „Teherbe esett”-et kiabálva vonulnak fel az utcákon, a család a névtelen közösség örömjongásának keresztútjében szinte a szemeláttára szaporodik, Adelina minden gyerek után szebb lesz, és férjét, amikor már nem bírja a rendkívüli megterhelést, közmegevítés sújtja. A történet a börtön ellenére is happy enddel zárul, és ez természetes: még a legszűkebbagú és leggyanakvóbb műítész sem olvashat ki belőle tár-

sadalmi apológiát: a szerencsés befejezésből csak a nép erejére és életrealitásaira következtethetünk, ha már beidegzett szokásainknál fogva következtetnünk kell valamire.

Talán ebből a rövid leírásból is kiviláglik, hogy ez az olasz humor merőben különbözik a fanyar angol szatirától és a pikáns francia komikumtól: még illetlensége is a szaporodásból, az élet természetes és terjeszkedő élniakarásból meríti nedveit, a pikantéria hálószoza-búvölete fel vetődhet annyi gyerek és akkora szurkolótábor kellős közepén. Sophia Loren óriási tehetségének éppen az a rendkívüli megkülönböztető jegye, hogy mindenkinél elementárisabban tud naív népi hősnő lenni. Ez egyébként a harmadik történetből, „A római Mará”-ból is kiderül, ahol prostituáltat játszik, szerfölött előkelő urak kitarítottját. Csak hogy ő — elnézést a kifejezésért — népi prostituált, aki jószívűségében, hogy megmentse egy belehabarodott papnövendék lelkét a biztos kárhózzattól (vagyis önmagától), rendkívüli

Marcello Mastroianni és Sophia Loren A római Mara egyik jelenetében

anyagi áldozatokat hoz, amennyiben egy teljes heti önmegtartóztatást fogad. Minden néző előtt nyilvánvaló, hogy ez az áldozat nemcsak finánciális szempontból lenyűgöző — olyan elementáris temperamentumú ez a Mara, de egyszersmind hívő, egyszerű és jóságos is, minden színlelésre képtelen.

A két népi történet között láthatjuk a Moravia novellájából írott „Milánói Anná”-t, ezt a társadalmi parabolát. Sophia Loren itt — másik két alakításának ellentpontjaképpen — szenvedő úriasszony, aki egy pénztelen írótól várja, hogy megváltsa a lelki sivárság poklából; de hirtelen kiderül, hogy a pénz korlátai áthidalhatatlanok, és ekkor úgy bánik a férfival, akit a villanyszerelő munkások már korábban is a sofőrjének néztek, mintha csakugyan alacsony beosztású alkalmazottja volna. Fuccs a megváltásnak és az induló idillnek és ez nem érheti váratlanul a minden hájjal megkent nézőt, aki első pillanattól fogva tudta, hogy itt bizony nem lehet beteljesülés; de Sica azonban a várt meglepetést mégis váratlanul, epigrammatikusan és lakonikusan tálalja. Itt is érvényesül nagy erénye: hogy mindig megtalálja a legegyszerűbb motívumokat, a legcikornyátlanabb és félremagyarázhatatlan megoldásokat.

Bővérű népiesség, éles társadalomkritika, remek rendező és két kiváló színész — Mastroianni éppolyan remek, mint Loren, a férfi szexuális töltésének egész skáláját eleveníti meg nagy humorral, Adelina kimerültségtől fonyadozó férjétől kezdve Mara vágytól vicsorgó és komikusan habzó udvarlójáig —, mi egyéb kell a sikerhez? Talán csak az szab némi korlátot a műélvezetnek, hogy olyan elrendezett és áttekinthető minden ebben a világban — a rendező napfényes racionalitása még azt a kockázatot is vállalja, hogy szigorúan szabályozza képzeletünk felelőtlenül szabad mozgását — talán azért olyan nehéz utólag beszámolni arról, hogy miért is mulattunk olyan pompásan, míg pergett a film.

EÖRSI ISTVÁN